

Idò, hauràs de besar sa Roca de sa Paciència» (II, 26).

Paible 'tranquil' ross. ant. *VidesR* (f° 154v1, n. 66) equivalent del fr. *paisible*, oc. ant. *pazible* «tranquille» (PDF), angl. antiq. *peaceable* (*Biblia* de James, *Ecles.* XLIV, 69), trad. el *pacíficantes* de la Vulgata, i *pacibles* en sus casas en el ms. bíblic cast. ant. n.º 6 «*pacibles en sus casas*» (*Biblia de Scio* VI, 272); potser també *pait*, *peida* en *VidesR*, 171, n. 5, si podem entendre-ho com 'apaivagada': tanmateix, veg. el gloss., p. 174.

L'equivalent savi d'aquest *pait* és el ll. *pacificare*, que passa al català, en forma culta, com *pacificar*, que ja llegim en Lluïl: «DE PAU. Lo bisbe Blanquerna volc aver l'ufici de *pacificar*», *Blanq.* (NCL, II, 110.16); *pacífic* [mj. S. xv, *Tirant, Curial*]; *pacíficable*; *pacificació*; *pacificador*; *pacíficament* adverbi [*Cost. Tort.* segle XIII]; *pacífista* [DOrt.]; *pacífisme* [id.].

Per via quasi-hereditària *PACIFICARE* es convertí en *apa(z)ivegar* > *apaivegar*, després assimilat com *apaivagar*. No fou recollit per Labèrnia (1839-88), i els primers lèxics que el porten són *SLiuCosta* (1868) («*apayvagar*: assossegar, calmar»), *Bulbena, Vogel*, el *DBal.* (sense cites) i el *DAG.*, s. v. *apai-* i *payb-*, que el defineix «apaciguar, amainar, calmar», amb variants *apahibagar* i *apaygavar*; *AlcM* recull «s'ha *apaivagat lo vent*» a Vic, i l'assenyala en set comarques del cat. or., des de l'Emp. a Berga i Reus (no és vulgar a Bna., almenys no ho era en la meua infància, però després l'he sentit a bastants llocs d'aquella zona).

No se'n cita testimoni literari anterior al de Bertran i Bros, *Cansons y folies al peu de Montserrat* (1885): «aquesta cansó que segons diuen sembla que doni ayre y *payvaguí* la calor», «lo fred sembla que es vagi *paybagant*», «la febre se *paybaga*», i *apaiv-* a l'*Auca de la Pepa* de Pons i Mass. (1893). I després l'usaren Massó Torrents, i Coromines, aquest ja sovint en la seva primera obra: «la celda retrunyia dels nostres cants descompassats, que duraven fins que quedàvem amos de la plaça, i que s'anaven *apaibagant* de mica en mica» (*Presons*, 121, així en l'autògraf, però en la 1.ª ed. se suprímí el pron. s'); com a intr., abans, i ja així en l'autògraf: «una caseta blanca que hi ha a mig camí, va servir-nos per a esperar que'l xàfec *apaibagués*» (36.5f.); com a participi: «la gran conservadora és l'imaginació dels pobles, que, un cop *apaibagada* la lluita, quan l'esperit revolucionari s'atura a descansar, desvetlla en lo inconscient de les multituds les normes adormides» (p. 42); el primer passatge on l'usa, diu «així que'l xàfec va *apaibagar* una mica vam començar a pujar el Calvari» (34.11f.): i aquí és curiosa la vacil·lació de l'escriptor, que segons l'autògraf havia posat primer va *mimbar*, després va *espassar* i a damunt va *espassarse*, i el nostre verb no figura en l'autògraf, però sí des de la 1.ª ed. (evidentment canviat en proves). L'etimologia ja va indicar-la Montoliu (*Estudis d'Etimologia Cat.*, s. v.), i crec també Spitzer (*Nphil. Mgn.* 1913, 157ss.).

+*Apaimat* Baixa Cerdanya 'vinclat, junt': «les branques de tal planta són més *apaimades* que les de tal altra» (Toloriu, 1935) = llgd. *apasimà* «appaïser, calmer», que el *TdF* documenta en el tolosà Goudoull

(c. 1610) i en els felibres llenguadocians A. Arnavielle, Daveau i L. Bard, si bé confonent-lo amb el prov. i roerg. *apaissà*, i encapçalant-lo amb un arbitrari *apasidà*. La terminació ha de ser deguda a contaminació de l'oposat *animà* que precisament el *TdF* cita en Goudoull i d'altres.

Del ll. *propagare* 'amorgonar, capficar, (sarments)', 'propagar', mot emparentat amb *pangere* 'clarar, establir' i, per tant, indirectament, amb *pactum* i *pax*, es prengué, per via sàvia, *propagar* [Lacav.], i el seu derivat *propagació* [Lacav.], el qual, però ja havia estat usat per Bernat Metge: «Lo hom sovén planta arbres dels quals no espera haver fruit --- ¿quèt penses àls que signific procreació de infants, *propagació* de nom, adopció de fills, diligència de fer testaments, edificació de sepultures, sinó cogitar encara les coses esdevenidoes après la mort?», *Somni* I (Riq., 198.22); passatge on Metge adapta un tros de les Tusculanes de Ciceró, on figura *propagatio nominis* (Nicolau d'Oliver, *EUC* III, 436-39). *Propagable*. *Propagador*. *Propaganda* [Labèrnia 1840, només com a nom de la congregació romana], del nom de la congregació vaticana *De propaganda fide* 'sobre la propagació de la fe'; *propagandista* [Verdaguer], -*disme*, -*dístic*. *Propagatiu* [Lab.]. Del ll. *PROPĀGO*, -*ĪNIS*, 'sarment amorgonada', derivat de *propagare*, prové un mot, rar en català, +*provatge*: «sarment per a *provatge*: tradux, rumpus», *Busa-N.*, 1507 (E-VII-5.35): germà de l'it. *propaggine*, fr. *provin*, cast. ant. *probena*, id., i el verb fr. *provigner*.

1 Bartomeu Fiol, en la poesia *Les Serventes*, del llibre *Camp Redó*, 1973, usa *pauça* amb el matís de 'barroer', 'una mica beneït, feixuc de comprensió'. De *pauça*, que és ben conegut en totes les fonts mallorquines, és derivat *paupera* 'curt d'enteniment', que *AlcM* reporta de la Vall de Ribes, entenent-lo a tort *Pau-Pere*. — 2 EmMorera (*GGC, Tarr.*, 790) llegeix en un doc. de 1319 «que negun se <r>raý *paher* no gos aculir negun catiu». Però no sé que hi vagi haver autoritats d'aquest nom entre els moriscos, i crec que es deu tractar d'un error de lectura per *palier*. — 3 Usa *peiter* GaGirona en el seu poema del Maestrat, i potser no amb caràcter de mer cultisme històric: «Mes vullc reinar, / i no vullc ser *peitera* / de nengú, car per ço naixquí de emir: / vullc capdillar un poble que en mi espera», *Seidà*, 176.

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS: *pau* adj., *paüc*, *paueria*, *paula*, *paulet*, *pauer*, *paer*, *paueria*, *pacte*, *pait*, *patu*, amb *pacte que*, *pacte de colom*, *pactar*, *pactejar*, *pactitzar*, *pacció*, *paccional*, *paccionar*, *pauta*, *raïllat*, *pautar*, +*reglat*, *peitar*, *peita*, *peiter*, *peitat*, *paible*, *pait*, *pacificar*, *pacífic*, *pacíficable*, *pacificació*, *pacificador*, *pacíficament*, *pacífista*, *pacífisme*, *apaivagar*, *apaimat*, *propagar*, *propagació*, *propagable*, *propagador*, *propaganda*, *propagandista*, *propagandisme*, *propagandístic*, *propagatiu*, *provatge*.

Paubre, *paubretat*, V. *pobre* *Paüc*, V. *pau*, i *peüc*